

УДК 024:324.15 (477.7)
DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2019.191782>

Добровольська Вікторія Василівна
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри культурології
та інформаційних комунікацій
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
ORCID 0000-0002-0927-1179
vika_dobrovolska@ukr.net

Сидоренко Тетяна Валеріївна
кандидат наук з соціальних комунікацій,
доцент з/н кафедри інформаційної,
бібліотечної та архівної справи
Відокремленого підрозділу
«Миколаївська філія Київського національного
університету культури і мистецтв»
ORCID 0000-0003-0950-3467
tatyana_tvs@yahoo.com

Сидоренко Алла Іванівна
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та
архівної справи ВП «Миколаївська філія
Київського національного
університету культури і мистецтв»
ORCID 0000-0002-2889-5219
allasidorenko7@ukr.net

КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК ПІВДНЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ДИНАМІКИ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПОСТУПУ РЕГІОНУ

Мета роботи. Дослідити культурні практики публічних бібліотек Півдня України, їх вплив на ефективність розвитку культури регіону. **Методологія** дослідження. У процесі дослідження застосовано наукові методи аналізу, синтезу, узагальнення, вебметричний аналіз сайтів бібліотек. **Наукова новизна** роботи полягає в аналізі інноваційної соціокультурної діяльності публічних бібліотек Півдня України та її впливу на розвиток культури регіону. **Висновки.** В результаті дослідження було обґрунтовано вплив бібліотечних інновацій на культурний розвиток Півдня України, особливості використання віртуального середовища для соціокультурних проектів бібліотек. Досліджено тенденції інноваційного розвитку публічних бібліотек Півдня України. Доведено, що культурні практики публічних бібліотек, що сприяють доступності інформації для різних верств населення, самоосвіті, підвищенні інтересу до історії і культури краю, можна розглядати як сучасний рівень цивілізаційного поступу. Трансформації бібліотечних практик Півдня України відбуваються під впливом та у контексті розвитку культури регіону. Формуванню нового культурного ефекту регіону сприяє інтеграція бібліотечної, архівної та музейної діяльності.

Ключові слова: культурні практики, інноваційний розвиток бібліотек, інноваційні проекти бібліотек, індикатори інноваційної соціокультурної діяльності бібліотек, соціокультурна динаміка, Південь України.

Добровольська Вікторія Василівна, кандидат наук по социальным коммуникациям, доцент кафедры культурологии и информационных коммуникаций Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств; Сидоренко Татьяна Валериевна, кандидат наук по социальным коммуникациям, доцент кафедры информационного, библиотечного и архивного дела ОП «Николаевский филиал Киевского национального университета культуры и искусств»; Сидоренко Алла Ивановна, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры информационного, библиотечного и архивного дела ОП «Николаевский филиал Киевского национального университета культуры и искусств»

Культурные практики публичных библиотек юга Украины в контексте динамики социокультурного развития региона

Цель работы. Исследовать культурные практики публичных библиотек Юга Украины, их влияние на эффективность развития культуры региона. **Методология** исследования. В процессе исследования использованы научные методы анализа, синтеза, обобщения, вебметрический анализ сайтов библиотек. **Научная новизна** работы заключается в анализе инновационной социокультурной деятельности публичных библиотек Юга Украины и ее влияния на развитие культуры региона. **Выводы.** В результате исследования было обосновано влияние библиотечных инноваций на культурное развитие Юга Украины, особенности использования виртуального пространства для социокультурных проектов библиотек. Исследованы тенденции инновационного развития публичных библиотек Юга Украины. Доказано, что культурные практики публичных библиотек, способствующие доступности информации для различных слоев населения, самообразованию, повышению интереса к истории и культуре края, можно рассматривать как современный уровень цивилизационного развития. Выявлены особенности использования виртуальной среды библиотеками Юга Украины для социокультурных проектов библиотек. Трансформации библиотечных практик Юга Украины осуществляются под воздействием и в контексте развития культуры региона. Формированию нового культурного эффекта региона содействует интеграция библиотечной, архивной и музейной деятельности.

Ключевые слова: культурные практики, инновационное развитие библиотек, инновационные проекты библиотек, индикаторы инновационной социокультурной деятельности библиотек, социокультурная динамика, Юг Украины.

Dobrovolska Viktoriya, Doctor of Philosophy in Social communications, associate professor of the Department of Cultural Studies and Informational Communications, National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts; Sydorenko Tatyana, Doctor of Philosophy in Social Communications, appointed docent of the Department of information, library and archives sciences Mykolaiv branch of Kiev National University of Culture and Arts; Sydorenko Alla, Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor of the Department of information, library and archives sciences Mykolaiv branch of Kyiv National University of Culture and Arts

Cultural practices of public libraries of the South of Ukraine in the context of dynamics of socio-cultural action of region

The purpose of the article. To explore the cultural practices of public libraries in the South of Ukraine, their influence on the development of the culture of the region. **Methodology.** In the course of research, scientific methods of analysis, synthesis, generalization, webometric analysis of library sites were applied. The scientific novelty of the work is to analyze the innovative socio-cultural activities of the public libraries of the South of Ukraine and its impact on the development of the region's culture. **The scientific novelty** of the work is to analyze the innovative sociocultural activity of the public libraries of the South of Ukraine and its influence on the development of the culture of the region. **Conclusions.** As a result of the research, the impact of library innovations on the cultural development of the South of Ukraine, the peculiarity of using the virtual environment for socio-cultural projects of libraries, was substantiated. The tendencies of innovative development of public libraries of the South of Ukraine are investigated. It is proved that cultural practices of public libraries, which promote the availability of information for various segments of the population, self-education, increase of interest in the history and culture of the region, can be considered as the modern level of civilization advancement. Transformation of library practices in the South of Ukraine takes place under the influence and in the context of the development of the region's culture. The integration of library, archival and museum activities contributes to the formation of a new cultural effect of the region.

Key words: cultural practices, innovative development of libraries, innovative projects of libraries, indicators of innovative socio-cultural activity of libraries, socio-cultural dynamics, South of Ukraine.

Актуальність теми дослідження. Трансформаційні процеси сучасного культурного простору активно пов'язані з культурними практиками, які «виявляють сутнісні зміни образу, стилю і якості життя людини» [9, 38]. Це відповідні феномени, завдяки яким члени суспільства мають можливість «...збагатити своє історико-культурне надбання в його багатоманітності» [9, 38]. У сучасному світі спостерігається зміна культурних практик, зокрема практик документно-комунікаційних структур (бібліотек, музеїв, архівів), діяльність яких пов'язана з активним упровадженням комп'ютерних технологій, інноваційною діяльністю, створенням нового інформаційного продукту на запит користувачів, використанням віртуального середовища, розширенням компетентностей їх працівників тощо.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій сприяло трансформації діяльності бібліотек як важливого соціального інституту та культурно-інформаційного центру суспільства. Дослідження змісту та оновлення форм сучасних бібліотечних практик Півдня України сприятиме більш широкому розумінню їх тенденцій, тематизації та впливу на розвиток культури регіону.

Аналіз останніх досліджень. Питанням висвітлення бібліотечних практик присвячені публікації фахівців інформаційної сфери Т. Вилегжаниної [5], О. Воскобойнікової-Гузєвої [4], І. Коханової [8], Г. Пристай [14], Н. Солонської [16], Т. Сидоренко [15] та ін. Найбільш активно рефлексують науковці з питань інноваційної діяльності бібліотек, бібліотечних проектів сучасності, розглядаючи їх як найефективніший інструмент. Так, Т. Вилегжанина ще наприкінці першого десятиліття ХХІ століття відзначає бібліотеку як «об'єкт соціокультурної діяльності регіону, що діє у традиційному і віртуальному просторі» [5]. Автор акцентує увагу на ролі бібліотек, що забезпечують вільний доступ до інформації всіх верств населення та ролі книги і бібліотеки, які впливають на розвиток культури регіону. Своєчасними і перспективними є аспекти, що ставить О. Воскобойнікова-Гузєва: концепт бібліотеки майбутнього з превалюванням ідеологічного або технологічного аспектів; особливості соціокомунікаційної діяльності бібліотек України в новітніх умовах [4]. Бібліотеку як засіб спадкоємності культурного надбання характеризує І. Коханова. Головною тезою вона проводить розуміння сприйняття української документної спадщини як ядра національної культури, розгляду поняття «культурної спадщини» як сукупності засобів спадкоємності. Характеризуючи бібліотеку як важливий вторинний засіб спадкоємності, дослідниця відзначає роль бібліотеки як культурно-просвітницького, науково-допоміжного соціального інституту, який забезпечує акумуляцію та загальнодоступність документально-інформаційних ресурсів, що сприяють піднесенню інтелектуального та культурного потенціалу суспільства [8]. З позиції розкриття ролі бібліотеки як комунікаційного репрезентанта культурно-мистецького надбання регіону є дослідження Г. Пристай [14]. Автором висвітлені теоретико-методичні засади розбудови культурно-мистецького середовища регіону як сегменту національного та глобального комунікаційного простору, з'ясовано найзабезпечуваніші користувачами бібліотечно-бібліографічні продукти та послуги в галузі культури й мистецтва. Сучасна модель публічної бібліотеки, за думкою Н. Солонської, передбачає також її соціокультурну складову, пов'язану з кумуляцією соціально-значущої інформації та знань, соціально-культурними комунікаціями і поширенням культурних явищ [16]. Т. Сидоренко проаналізована культурно-просвітницька діяльність публічних бібліотек Півдня України, виявлені окремі бібліотечні практики другої половини ХХ – початку ХХІ ст. [15]. Спостерігається тенденція на зростання обсягу публікацій щодо визначення місця та ролі бібліотек у сучасній соціокультурній діяльності. Тематика їх різна: місце бібліотеки як закладу просвіти, як феномену культури, як соціокультурного центру, зміни форм культурної діяльності в Україні, бібліотеки як центру громадських зв'язків, культурних і громадських ініціатив, нових форм соціокультурної діяльності тощо.

Послідовними і предметними є наукові публікації керівників провідних бібліотек Півдня України В. Агаркової [1], Ю. Амельченко [2], Н. Богзи [3], Н. Коротун [7] та ін. Про нові пріоритети публічних бібліотек в процесі трансформації – роботі з громадою, реалізації соціально значущих проектів та ши-

роке партнерство, йдеться в публікації Н. Богзи [3]. Автор визначає, що показником результативності діяльності є реалізація проектів на базі публічних бібліотек, і зокрема сільських філій, а також показників соціальної, економічної та професійної ефективності бібліотек. Ю. Амельченко висвітлює реалізацію окремих соціокультурних проектів Одеської ОУНБ [2]. Збагатить дослідницьку тему питання, які піднімає нинішній директор Миколаївської ОУНБ В. Агаркова [1]. Розглядаючи стратегію інформаційного розвитку бібліотек, вона характеризує джерела запозичення бібліотечних інновацій, окремі інноваційні проекти бібліотек Миколаївщини. Питанням освоєння соціокультурного середовища присвячує свої доповіді і публікації Н. Коротун [7]. Директор Херсонської ОУНБ підтримує погляди, що сучасна українська бібліотека повинна позиціонувати себе як привабливе загальнокультурне середовище, як затребуваний культурний майданчик. Імпонує намагання керівників провідних публічних бібліотек Півдня України виокремити та представити досвід своїх бібліотек в умовах трансформаційних змін суспільства та переосмисленні їх ролі і форм розкриття інформаційних ресурсів, залучення до читання, відбору та отримання інформації як їх головної місії.

Відзначимо, що використання окремих бібліотечних практик публічних бібліотек Півдня України висвітлюється сьогодні в фахових виданнях, матеріалах науково-практичних конференцій, інформаційних бюлетенях, сайтах та блогах бібліотек тощо. Однак більшість авторів зосереджують увагу на конкретних інноваціях, проектах, послугах, ресурсах, не визначаючи їх тенденції, тематизацію, особливості впливу на культуру регіону.

Мета статті полягає у дослідженні культурних практик публічних бібліотек Півдня України, їх впливу на ефективність розвитку культури регіону.

Виклад основного матеріалу. Вже на рубежі ХХ-ХХІ століть спостерігається тенденція перетворення публічних бібліотек у соціокультурні центри своїх регіонів. Займаючи важливе місце в соціокультурному просторі, який виступає «сферою дії культури народу, що разом із економічним, політичним, правовим просторами становить єдину систему, яка залежить від існуючих соціальних стандартів у країні, від специфічних особливостей кожного окремого регіону, політики влади в галузі культури» [5, 4], публічні бібліотеки, враховуючи виклики сучасності, шукають шляхи представлення доступу до культурної спадщини. Нова філософія бібліотечної діяльності розглядає бібліотеку як феномен культури, а візуальний поворот у культурі або візуальне опосередкування реальності сприяє створенню інноваційних технологій, електронних ресурсів, використанню соціальних мереж, розвитку мережевої взаємодії бібліотек. Під впливом трансльованих бібліотеками зразків з використанням медіатехнологій здійснюється співвіднесення цінних орієнтацій користувачів, відвідувачів бібліотечних заходів, а також формування певною мірою й стереотипів мислення. Ж. Денисюк відзначає, що «інформаційно-комунікативний простір, утворений інтернет-мережею, завдяки технологічним удосконаленням перетворився на окремий інформаційний та соціокультурний простір, який володіє власним потенціалом культуротворення та продукування й поширення семіосмислів» [6, 128].

Слід відзначити, що пріоритетом у діяльності публічних бібліотек залишається соціокультурна орієнтація. Бібліотека все частіше стає місцем проведення вільного часу, затребуваним як багато-профільний центр дозвілля. По формату бібліотеки використовують і традиційні і найсучасніші підходи. В арсеналі форм фестивалі книг, костюмовані екскурсії, інтелектуальні ігри, акції, веб-проекти, фотовиставки, флешмоби, театральні вистави, літературно-фольклорні квести, читання поезій, кінозали в бібліотеці, коворкінг-центри та ін. На думку В. Струнгар «бібліотеки поступово перетворюються на відкриті ландшафти з лекціями, івентами, тематичними коворкінгами, інноваційними верспейсами» [18]. Дослідження діяльності бібліотек південного регіону підтверджує, що публічні бібліотеки поєднують в собі комфортний простір для читання, обговорень, зустрічей, медіа студій, майстерень для формування навичок художніх практик (рукоділья, живопису, театрального мистецтва, фотомистецтва, журналістики тощо). Такий підхід у формуванні мейкерспейсів (просторів, які об'єднують бібліотеку з лабораторіями, майстернями, іншими зонами) сприяють появі нових ідей, форм спілкування, реклами інформаційних ресурсів. Адже молоде покоління читачів, користувачів (мілленіалів ХХІ ст.), треба здивовувати, пропонувати нові форми, ідеї, сприяти їх адаптуванню до змін, залучаючи їх до важливого процесу вивчення та розвитку культури регіону. Ці завдання визначені і Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» і передбачають підвищення соціальної ролі читання як процесу культурного, професійного та інтелектуального збагачення людини [17].

У сфері розвитку культури ХХІ ст. спостерігається стабільний інтерес до краєзнавчого ресурсу регіону, використання якого є важливою складовою процесу формування соціокультурної характеристики міст Півдня України. Серед подій культурного життя Півдня України необхідно назвати проведення щорічних книжкових виставок: місцевих видавництв «Миколаївська книга» (Центральна бібліотека ім. М. Л. Кропивницького, м. Миколаїв) [21]; регіональної виставки-форуму «Українська книга та преса на Миколаївщині» (Миколаївська ОУНБ) [11]; Всеукраїнської виставки-форуму «Українська книга на Одещині» (Одеська національна наукова бібліотека) [12]. Такі виставки – приклад позиціонування не тільки краєзнавчих та місцевих книг, а й позиціонування бібліотеки як привабливого загальнодоступного середовища для самореалізації людини, парсипативності та репрезентації культурного надбання регіону. Це великі літературні події регіону. Популярними стали краєзнавчі квести:

краєзнавчий foot-квест «Історичний Миколаїв. Вулиця Соборна» [10], квести до Дня міста [21], історико-краєзнавчий квест «Європейці в Таврії», пошуково-краєзнавчий квест «Розшифруй особистість», велоквест «Кілометри історії» [20], краєзнавчі веб-квести. Збільшенню зацікавленості громадян сприяють краєзнавчі клуби, зокрема «БібліоКлю» як територія для спілкування з відомими істориками та краєзнавцями [11], краєзнавчі екскурсії містами Півдня України.

Цікавою та затребуваною стала програма Миколаївської обласної бібліотеки для юнацтва «Краєзнавча дослідна експедиція «Про минуле в ім'я майбутнього» (2013-2017), партнерами якої стали: Миколаївський обласний краєзнавчий музей; Миколаївський обласний благодійний фонд «Індиго»; Миколаївська єпархія УПЦ; «Видавництво Ірини Гудим»; центральні районні бібліотеки ЦБС області; краєзнавці і колекціонери міста [10]. Знайшли своє активне застосування у бібліотечній сфері Півдня України основні Web 2.0 проекти (блоги, онлайн-чати, підкасти, соціальні мережі тощо). Завдяки сучасним технологіям бібліотеки популяризують краєзнавчі ресурси, цінні та унікальні фонди, інформують про видатні події регіону, залучають до інформування та читання. Відомими блогами публічних бібліотек Півдня України є «Арт_бібліотека», «Одеський краєзнавець», «Весь світ через культуру» (Одеська міська бібліотека ім. І. Франка); «Книжковий континент» (Миколаївська ОУНБ); «Бібліотечний дім» (Херсонська ЦБС, б/ф №6); «Нова Каховка бібліотечна» (блог Каховської ЦБС); «Курс на Корабельний» (ЦБС м. Миколаєва, б/ф №18), аудіоблог «Звуковий силует Миколаєва» (ЦБ ім. М. Л. Кропивницького), «Вітер з бібліотеки» (Миколаївська обласна бібліотека для юнацтва) та ін.

У сучасному глобалізованому світі бібліотека повинна виступати мультикультурним хабом, формуючи комунікаційну діяльність, спрямовану на освоєння історії та культури національних спільнот. Партнерами бібліотек Півдня України виступають Ради національних меншин, національні товариства. Тематика заходів різна: звичаї, обряди, мова, література, одяг, освіта та ін. Прикладом може бути проект «Сузір'я злогоди» з німецьким національним товариством «Wiedergeburt» та миколаївським обласним товариством поляків [11]; німецький читальний зал в Одесі [12] та ін.

Певною подією регіону є відзначення ювілеїв бібліотек, які супроводжуються низкою соціокультурних заходів, як от: костюмована екскурсія та line-шоу під назвою «Весільна подорож книжок», ігровий відео фільм «Херсон і Гончарівка: 145 років разом» (до 145-річчя від дня заснування Херсонської ОУНБ ім. О. Гончара), театралізовані вистави, настільні ігри для дітей, фотосушки [19]; І міжнародний культурний форум «Очаківський ренесанс» [3], буктрейлери, флешмоби тощо.

Нові виклики для публічних бібліотек південного регіону України пов'язані з досягненнями мобільних та веб-технологій. На сайтах публічних бібліотек представлено низку різноманітних проектів, які втілюють нові ідеї та форми їх діяльності. Так, провідними проектами Херсонської ОУНБ є: «Краєзнавство Таврії» (містить різноманітну, різногалузеву комплексну інформацію про минуле, сьогодення й майбутнє краю у контексті українського, європейського та світового розвитку); «Музей книги» (надає можливість віртуальної подорожі по сторінках видавничих раритетів, знайомить не тільки з примірниками рідкісних видань бібліотеки, а і з цікавими експонатами із зібрань місцевих колекціонерів, цінними документами музейних бібліотек); «Мистецький хайвей» (висвітлює інноваційні культурно-мистецькі події, народне й сучасне мистецтво, його напрямки, види, жанри, ексклюзивні книжково-ілюстративні виставки, нові книги, портрети особистостей Херсонщини) [20]. Серед нових проектів: «Цифрова колекція раритетів» (оцифрування видань з приватних книжкових зібрань відомих миколаївських діячів, зокрема відскановано 42 книги з приватної бібліотеки Аркасів); «Періодика в цифрі»; «Fresh-book»; регіональна акція «FotoКрай: Миколаївщина в об'єктиві», «Музичний флешбек» [11]; «Бібліотека проти самотності» [13].

Бібліотечні практики XXI ст. тяжіють до інтеграції діяльності з музеями, архівами, театрами, що сприяє формуванню ефективного культурного ефекту (бібліотечні книжкові виставки в театрі; виставки (онлайн-виставки) архівних документів, віртуальні музейні екскурсії в заходах з культурно-просвітницької, соціокультурної діяльності бібліотек; музеї книги в бібліотеках, зокрема віртуальні; театральний перформанс у бібліотеці із залученням артистів місцевих театрів; створення власних театрів книги у бібліотеках тощо). Адже ці установи виступають ресурсною базою формування соціокомунікаційного середовища своїх територій, виступаючи джерелом та сховищем регіональної самобутності. Прикладом перелічених форм можуть слугувати: театр ситуацій та імпровізацій ЦБ ім. М. Кропивницького, Миколаїв; «Театральна вітальня» Одеської ОУНБ ім. М. Грушевського; літературно-театральне кафе «Как на наши именины...» Херсонської ОБД ім. Дніпрові Чайки; літературно-музична вітальня (нині клуб) «В гостях у дев'яти муз», студія письменницької майстерності Миколаївської ОУНБ; «Таврійський тиждень мистецтв/Забалка» Херсонської ОУНБ та ін.

Бібліотеки продовжують нести відповідальність за забезпечення інформаційного та культурного розвитку регіону. Культурні практики сучасних бібліотек вже неможливі без інновацій, які представляють собою реалізовані ідеї, кінцевий результат здійснення процесу. Головною метою інновацій, які упроваджуються в практику роботи, є покращення обслуговування користувачів, створення комфортних умов для якісного задоволення читацьких запитів, а також забезпечення розумного балансу між необхідністю інновацій і збереженням цінних бібліотечних традицій. Так, бібліотеками здійснюється подальша реалізація соціокультурних проектів «Уікенд в Гончарівці», «Літо з бібліотекою», «Арт-підвал» [20]; «Вихідний у бібліотеці», «Будь на хвилі – читай, думай, дискутай», народознавчий компас

«Символи кольорів у дівочому українському вінку» [11]; «Барви українського слова» (2010-2018) [10] та ін. Бібліотечні практики Півдня України також тяжіють до різноманітності форм, нарощення присутності бібліотек в онлайн середовищі (особливо у соціальних мережах); розширенні тематики проектною діяльністю, збільшенні заходів з популяризації літератури для підтримки і розвитку читання. Позитивною тенденцією є перехід від проведення окремих заходів в публічних бібліотеках Півдня України до реалізації довгострокових проектів, присвячених вітчизняній історії, літературі, мистецтву тощо. У бібліотеках створені школи третього віку, проводяться літні читання, бібліотечні кінозали, проекти з популяризації коміксів, воркшопи; тижні дитячої та юнацької книги; літературно-фольклорні квести (із застосуванням QR-кодів); інтерактивні лекції, бібліомікси та ін.

Одним із пріоритетних напрямків діяльності публічних бібліотек регіону є співпраця з творчою інтелігенцією. Бібліотеки проводять виставки творів місцевих художників, майстрів декоративно-ужиткового мистецтва, фотовиставки, концерти і зустрічі з місцевими композиторами; «квартирники», клуби за інтересами; онлайн-екскурсії вулицями міст; віртуальні виставки та презентації, буктрейлери, флешмоби тощо. Продовжують готувати бібліографічні покажчики, різноманітні бази даних, нові бібліотечні продукти для людей з особливими потребами (книги дейзі, тифлоновини). Отже, інноваційну діяльність публічних бібліотек можна розглядати індикатором ефективності розвитку культури регіону.

Висновки. Осмислення змісту тенденцій та тематизації культурних практик бібліотек Півдня України дає можливість відзначити, що вони тяжіють до набуття рис відкритості для широкої публіки, ініціюючи діалог між дорослими та молоддю; доступності, розумності та емоційності одночасно; інноваційності у створенні нових бібліотечних локацій та воркспейсів. Це сприятиме і надалі публічній бібліотеці виступати партнером в організації й проведенні культурних програм регіону, ефективним хабом сучасності, де генеруються нові ідеї. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаються у визначенні індикаторів соціокультурної діяльності бібліотек як культурних центрів спільноти регіону.

Література

1. Агаркова В. В. Сучасна бібліотека: стратегічні напрями та професійні орієнтири розвитку: зб. мат-лів VII Львів. міжнарод. бібл. форуму «Модерна бібліотек@ в мінливому світі, 14-17 верес. 2016 р. Київ. 2016. С. 21-25.
2. Амельченко Ю. Публічні бібліотеки Одещини: реалізація соціальної політики. URL: metodistodessa.blogspot.com/. (дата звернення: квітень 2019).
3. Богза Н. Ф. Публічні бібліотеки регіону: підсумки адвокаційної та партнерської діяльності, аналіз індикаторів ефективності. Бібліотечна практика: різноманітність і дієвість / Миколаївська ОУНБ. Миколаїв. 2011. Вип. 16. С. 3-12.
4. Воскобойнікова-Гузєва О. Соціокомунікаційна діяльність бібліотек України в новітніх умовах. Бібліотечний вісник. 2016. № 1. С. 12-17.
5. Вилегжаніна Т. Місце публічної бібліотеки у соціокультурному просторі регіону. Бібліотечна планета. 2007. №2. С. 4-6.
6. Денисюк Ж. З. Вплив інформаційно-комунікативного середовища на аксіосферу суспільства. Вісник НАККІМ. 2018. №4. С. 127-131.
7. Коротун Н. І. Відкрита бібліотека: нові проекти та програми освоєння соціокультурного середовища: зб. мат-лів VII Львів. міжнарод. бібл. форуму «Модерна бібліотек@ в мінливому світі, 14-17 верес. 2016 р. Київ. 2016. С. 50-54.
8. Коханова І. Бібліотека як засіб спадкоємності культурного надбання. Вісник Книжкової палати. 2010. № 11. С. 19-20.
9. Меднікова Г. С. Концепт «культурні практики» та його роль в трансформації сучасної культури. Науковий часопис Націон. педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 7 : Релігієзнавство. Культурологія. Філософія : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. Вип. 37(50). С. 30-39.
10. Миколаївська обласна бібліотека для юнацтва. URL: <http://unbib.mk.ua/>. (дата звернення: березень 2019).
11. Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека. URL: <http://www.reglibrary.mk.ua/>. (дата звернення: травень 2019).
12. Одеська національна наукова бібліотека ім. М. Горького. URL: <http://odnb.odessa.ua/>. (дата звернення: червень 2019).
13. Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Грушевського. URL: <http://biblioteka.od.ua/>. (дата звернення: червень 2019).
14. Пристай Г. І. Бібліотека як складова культурно-мистецького середовища регіону : автореф. дис. ...канд. наук із соц. комунікацій. Харків, 2016. 19 с.
15. Сидоренко Т. В. Культурно-просвітницька діяльність публічних бібліотек Півдня України в контексті соціальних змін : автореф. дис. ...канд. наук з соц. комунікацій. Київ, 2017. 19 с.
16. Солонська Н. Г. Модель концепції діяльності культурно-просвітницьких центрів бібліотек: новий підхід. Бібліотека у соціокультурному просторі: інноваційні проекти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 18-19 жовтня 2012 р. Одеса, 2012. С. 85-89.
17. Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»: схвалено розпорядженням КМУ від 23 берез. 2016 р. № 219-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>.
18. Струнгар В. Представлення бібліотеки в інтерактивному медіа-середовищі: змістовий аналіз // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ, 2017. Вип. 46. С. 329-344.
19. Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрової Чайки. URL: <http://www.library.kherson.ua/lw/>. (дата звернення: січень 2019).
20. Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Гончара. URL: <http://lib.kherson.ua/>. (дата звернення: квітень 2019).
21. Центральна бібліотека ім. М. Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва. URL: <http://www.niklib.com/home.ua>. (дата звернення: червень 2019).

References

1. Aharkova, V. V. (2016). Modern Library: Strategic Directions and Professional Development Guidelines: zb. mat-liv VII Lviv. mizhnarod. bibl. forumu «Moderna bibliotek@ v minlyvomu sviti. Kyiv [in Ukrainian].
2. Amelchenko, Yu. (2015). Odessa Public Libraries: Implementing Social Policy. Retrieved from : metodistodessa.blogspot.com/. [in Ukrainian].
3. Bohza, N. F. (2011). Public libraries of the region: results of advocacy and partnership activities, analysis of performance indicators. *Bibliotekna praktyka: riznomastist i diievist*, 16, 3-12. Mykolaiv [in Ukrainian].
4. Voskoboinikova-Huzieva, O. (2016). Socio-communication activity of libraries of Ukraine in the latest conditions. *Biblioteknyi visnyk*, 1, 12-17 [in Ukrainian].
5. Vylehzhana, T. (2007). The place of the public library in the socio-cultural space of the region. *Bibliotekna planeta*, 2, 4-6 [in Ukrainian].
6. Denysiuk, Zh. Z. (2018). Influence of information and communication environment on the axiosphere of society. *Visnyk NAKKIM*, 4, 127-131 [in Ukrainian].
7. Korotun, N. I. (2016). Open library: new projects and programs for development of socio-cultural environment: zb. mat-liv VII Lviv. mizhnarod. bibl. forumu «Moderna bibliotek@ v minlyvomu sviti. Kyiv [in Ukrainian].
8. Kokhanova, I. (2010). The library as a means of continuity of cultural heritage. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 4, 127-131 [in Ukrainian].
9. Miednikova, H. S. (2017). The concept of "cultural practices" and its role in the transformation of modern culture : naukovyi chasopys Natsion. pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova. Seriya 7 : Relihiieznavstvo. Kulturolohiia. Filosofii, 37(50), 30-39 [in Ukrainian].
10. The Mykolaiv regional library for youth. Retrieved from <http://unbib.mk.ua/>. [in Ukrainian].
11. Mykolaiv Oblast Universal Scientific Library. Retrieved from <http://www.reglibrary.mk.ua/>. [in Ukrainian].
12. Odessa National Scientific Library. M. Gorky. Retrieved from <http://odnb.odessa.ua/>. [in Ukrainian].
13. Odessa Regional Universal Scientific Library. M. Hrushevsky. Retrieved from <http://biblioteka.od.ua/>. [in Ukrainian].
14. Prystai, H. I. (2016). The library as a component of the cultural and artistic environment of the region. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
15. Sydorenko, T. V. (2017). Cultural and educational activities of public libraries in the South of Ukraine in the context of social changes. Candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
16. Solonska, N. H. (2012). Model of the concept of activity of cultural and educational centers of libraries: a new approach: *Biblioteka u sotsiokulturnomu prostori: innovatsiini proekty : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. Odesa* [in Ukrainian].
17. Library Development Strategy for 2025 «Qualitative Changes to Libraries to Ensure Sustainable Development of Ukraine». (2016). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80>. [in Ukrainian].
18. Strunhar, V. (2017). Introducing the library in an interactive media environment: a content analysis, 46, 329-344.
19. Kherson Regional Library for Children. Of the Dnieper Seagull. Retrieved from <http://www.library.kherson.ua/lw/>. [in Ukrainian].
20. Kherson Regional Universal Scientific Library. O. Honchar. Retrieved from <http://lib.kherson.ua/>. [in Ukrainian].
21. Central Library. ML Kropyvnytskyi Central Library for adults of Mykolaiv. Retrieved from <http://www.niklib.com/home.ua>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 28.07.2019 р.

UDC 021.8:351.751.5(477) "193"
DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2019.191785>

Karakoz Olena
Ph.D. in Historical Sciences,
Associate Professor,
Kyiv National University of Culture and Arts,
ORCID 0000-0002-7772-1530
karakoc@ukr.net

THE GENESIS OF LIBRARY CENSORSHIP IN THE THIRTIES OF THE XX CENTURY WITHIN THE CONTEXT OF UKRAINIAN CULTURAL HERITAGE FORMATION

The purpose of the article is to study the main methods of introducing Soviet-era censorship policy in the libraries of Ukraine in the 1930s, to review the specifics and procedures of control by the state authorities over library collections. **Methodology** of the research is based on the use of scientific methods, first of all, analysis, synthesis, statistical, as well as special historical approaches, in particular: problem-chronological, historical-comparative and historical-genetic, which made it possible to explore the totalitarian regime's methods of controlling of dissenting view through the implementation of total censorship, mechanisms of the public's mind manipulation and a new Soviet mindset formation. **The scientific novelty** of the research lies in the analysis based on the recent evidence of the implementation methods of putting censorship into librarianship by the Soviet authorities. **Conclusions.** The work principles of the Soviet censorship institutions, which limited the libraries' activity focus, turning them into institutions of political propaganda, were clarified. Library censorship is shown as a social phenomenon; its importance is analyzed for access limitation to information and the printer's ink. It has been proved that the mass "purging" of library collections, the creation of slush funds and restricted-access collections have brought the destruction to a large number of books and the general cultural stagnation. The formation of an information vacuum through providing users with ideologically oriented publications testified to mental violence, deformation of the public's mind and blocked the development of both national and world culture.

Key words: "purging" of library collections, totalitarianism era, library censorship, repression, repressed writers, Ukrainian intellectual class.

Каракоз Олена Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв

Гене́за бібліотечної цензури 30-х рр. XX століття у контексті становлення українського культурного надбання